

WILHELM SCHMID • Aşk

WILHELM SCHMID 1953'te Almanya'da Bavyera-Süebya (Schwaben) bölgesinde doğdu. Berlin, Paris ve Tübingen'de felsefe eğitimi aldı. Çeşitli Alman üniversitelerinde çalıştı, Riga ve Tiflis üniversitelerinde misafir öğretim üyeliği yaptı. Bir dönem Zürih'te bir hastanede hastalara "felsefeyle manevi destek" hizmetinde çalıştı. Erfurt Üniversitesi'nde dışarıdan felsefe dersleri veriyor. Almanya'da ve dünyanın çeşitli yerlerinde tebliğler sunuyor. On üç dile çevrilen kitaplarının dünya çapındaki satışı bir milyona yaklaşıyor. İletişim'den daha önce *Mutsuz Olmak. Bir Yüreklendirme* adlı kitabı yayımlandı (2014).

Liebe. Warum sie so schwierig ist und wie sie dennoch gelingt

© 2011 Insel Verlag, Berlin

İletişim Yayınları 1981 • Psykhe 13

ISBN-13: 978-975-05-1448-7

© 2014 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2014, İstanbul

DIZI EDITÖRÜ Bahar Siber

KAPAK Suat Aysu

KAPAKTAKI ÇİZGİ Turgut Demir

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Işık Solmaz

BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

WILHELM SCHMID

Aşk

Neden Bu Kadar Zordur ve
Yine de Nasıl Mümkmn Olur?

Liebe

*Warum sie so schwierig ist
und wie sie dennoch gelingt*

ÇEVİREN *Tanıl Bora*
ÇİZGİLER *Turgut Demir*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	9
BİRİNCİ BÖLÜM	
AŞKIN HÂLÂ İCABI VE GEREĞİ VAR MI?	15
İKİNCİ BÖLÜM	
AŞK YAPMAK: EROTİK KARŞILAŞMANIN PEMBE SAATLERİ	23
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
AŞKI HİSSETMEK: GÜÇLÜ DUYGULARLA DOLU KIRMIZI SAATLER	29
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
AŞKI DÜŞÜNMEK: DÜŞÜNCE ALIŞVERİŞİNİN MAVİ SAATLERİ	35
BEŞİNCİ BÖLÜM	
AŞK OLMAK: KENDİNİZİ TAMAMEN UNUTTUĞUNUZ MOR SAATLER	41
ALTINCI BÖLÜM	
GÜNDELİK HAYATTA AŞK: GRİ, IHLAMUR YEŞİLİ VE ÖTEKİ SAATLER	47

YEDİNCİ BÖLÜM

**STANDART SORUNLAR: PARA SORUNU,
ÇORAP SORUNU, CİNSELLİK SORUNU** 53

SEKİZİNCİ BÖLÜM

GÜÇ, ÖNEMLİ OLMAMALIDIR. SAHİDEN Mİ?..... 59

DOKUZUNCU BÖLÜM

AŞKTA SADAKAT. NASIL MÜMKÜN OLUR? 65

ONUNCU BÖLÜM

AŞK SONA ERMEMELİ. AMA YA YİNE DE BİTERSE........ 71

EK

**SEVMİYİ ÖĞRENMEK. BİR AŞK OKULU OLSA
MÜFREDATINDA NELER OLABİLİRDİ?** 77

ÖNSÖZ

“**B** irisi bana aşkı açıklayabilir mi?” Bu soru nice dir dudüğümün ucundaydı. Ama sorabileceğim kimseyi tanı mıyordum. Benim sorunum, bir şekilde her şeyin ters git mesiydi. Bir yandan da aşkın ne olduğunu gayet iyi biliyordum: Hep içten kucaklaşmalar, hep iyi duygular vardır, hiç gam kasavet yoktur. İyi de, âşık olma hali geçmeye görsün, her seferinde akamete uğramıştır bu durum. Bunda, bizzat benim mesafeye ihtiyaç duymamın ve aslında bunu istemememe rağmen hır çıkartmamın da payı az değildir.

Bütün bunları daha iyi anlayabilmek için felsefe öğrenimi görmeye karar verdim. Söz konusu olan aşksa, en uygunu bu değil miydi? Felsefe bilgelik sevgisidir; onun aşk gibi bir fenomene esaslı bir şekilde ve azami itinayla yaklaşacağına güveniyordum. Gerçi felsefe öğretimi kuru bir malzeme sunuyordu, mesela mantık. Mantık düşüncelerini düzenlemeye yarar. Aşk için, daha başka araştırmalara ihtiyaç vardı. Kendimi bunlara adadım, otuz yıl boyunca, teorik ve tabii ki pratik alanda en azından öznel açıdan daha fazla berraklık kazanmaya çalıştım. Bu çalışma, daha

büyük bir kitabın temelini oluşturan bu küçük kitabı meydana getirdi.¹

Hangi sonuçlara vardım? Aşkın, hakikatini asla tam bilemeyeceğimiz bir şey olduğunu anladım. Kuşkusuz bir tür yakınlık ve sevgidir, fakat bunun nasıl olacağı sadece kimle karşılaşacağımıza ve nasıl bir tecrübe yaşayacağımıza değil aynı zamanda aşkı nasıl tasavvur ettiğimize ve buna göre ondan ne beklediğimize, umduğumuza ve nesinden endişe ettiğimize bağlıdır. Bu tasavvur veya *yorum* öylesine önemlidir ki, *aşk dediğin, aşk diye yorumladığındır*, diyebiliriz. Hakikat bu mudur peki? Hayır, bu bir yorumdur. Yorumuna göre aşk hoş bir duygu olarak da acı bir hayal kırıklığı olarak da, serinkanlı bir hesap olarak da delice bir tutku olarak da görünebilir. Bir geceliğine veya ömürlük isteriz onu, sadece bedensel veya saf manevi olarak, ruhani olarak, aşkın olarak isteriz, birisiyle veya birçok başkalarıyla yaşayalım isteriz.

Her yorum da yine karşılaşmalara ve tecrübelere etki eder: Aşkın, safi uyum olduğunu tasavvur ediyorsam, bir ilişkiden tam bunu beklerim – bunun sonucu hayal kırıklığı olacaktır. Buna karşılık aşkın esasen uyum demek olduğunu ama ara ara dargınlık ve münakaşayı da içerdiğini tasavvur edersem, hayal kırıklığı sınırlı kalır. Eğer sorun çıkarıyorsa aşk, neden yorumunuzu değiştirmeyesiniz? Yorumunuz doğru görünüyorsa da, sevme tarzınızda bir şeyleri değiştirmeyi düşünmez misiniz?

Yorumları birbirini tıpatıp tutan iki insan bulmak zordur: Aşkın hakikatinde ne kadar çok çehrenin saklı olduğunun bir göstergesidir bu. Şu da var ki birçok insan yorumlarının bir yorum olmayıp gerçeğin bir tasviri olduğunda ısrar eder. Aşkın hakikatini bildiklerine inanır ve bunu ancak

1 Wilhelm Schmid. *Die Liebe neu erfinden. Von der Lebenskunst im Umgang mit Anderen*, Suhrkamp Verlag, Berlin 2010. [Aşkı yeniden keşfetmek. Başkalarıyla ilişki içinde yaşama sanatı] – yazarın notu.

dinle ilgili tartışmalarda rastlayacağımız kadar can-ı gönül-
den savunurlar. Onu kendilerine din yapanların gözünde
aşk “mutlak bir şeydir”, hiçbir şekilde sorgulanamaz. Öteki-
ler, bunun aksine burada da ateizme değer verirler: Onlara
bakılırsa “arkasında hiçbir şey yoktur” aşkın – olsa olsa bi-
raz biyokimya vardır. Bu iki zıt yorumun da aşkın kavrana-
maz hakikatinde yerleri vardır, ne var ki bunlar farklı nokta-
lara varırlar. Aşkın mutlaklığında direten, fazlasıyla yüksek
beklentilere yetmeyen pratikten ötürü kolaylıkla hayal kır-
ıklığına uğrayabilir. Bu işi sadece bir yanılısama olarak gö-
ren de, güzel bir yanılısamanın sağlayabileceği yaratıcı po-
tansiyeli feda eder.

Aşk her zaman zorluydu, fakat her çağın zorluğu kendine
özgü oldu. Bir zamanlar, duyguların bir rol *oynamaması ge-
rektiği* konusunda kafalar açıldı; belirleyici olan, serinkan-
lı hesap, maddi güvence, toplumsal yükselme olanakları ve
bereketli üremeydi: Mümkün olduğunca çok çocuk yapmak
bir görevdi. Modern çağda aşk, duyguların büyük bir rol oy-
naması *gerektiği* için zorlaştı: Mümkün olduğunca hesapsız
olmak gerek, maddi güvence ve kariyeri düşünmek roman-
tik değil, üremek de bir zorunluluk oluşturmuyor; çocuk
yapmak tercihe bağlıdır, bir veya iki tanesi yetiyor. Peki ama
ya duygular devre dışı kalırsa? Duygulara, öncelikle de arı-
zalara ve gündelik hayata yer vermeden sadece iyi duygulara
yaslanan *romantik aşkın* sorunu budur. Romantik aşkın mu-
citleri bile, sadece duygulara güvenen aşkın pek birlikte ya-
şanabilir bir şey olmadığını tecrübe etmişlerdi. Onların iliş-
kileri korkunç biçimde çuvallamıştı ve o zamandan beri bu
sorunda herhangi bir şey değişmiş değildir.

Aşkın romantik yorumu gökten düşmüş değildi, bir tari-
hi vardı bunun: 18. yüzyılın sonları ilâ 19. yüzyılın başların-
da Batılı ülkelerde genç insanlar, “erken romantikler”, ayar-
lanmış evliliklerdeki burjuva aşkın duygusuzluğuna karşı

direnışe geçtiler. Meydana çıkmakta olan, rasyonelliğe, bilime ve teknolojiye dayanan modern ağı da hissizlikle itham ediyorlardı. Bu dünyanın soğuğunda insan sıcaklığının kaybolacağından endişe ediyorlardı, bu endişeleri sebepsiz de değildi. Romantik duygularla bir karşı-dünyanın yaratılabileceğini umuyorlardı. Bu tasavvur modern çağın akışında giderek daha fazla taraftar buldu ve şimdilerde yeniden önem kazanıyor: Çalışma hayatında stres, sıkıntı ve belirsizlik arttıca, ev yaşantısının o oranda uyumla, anlayışla ve kesinlikle dolu bir selmet dünyası olması isteniyor.

Ne var ki bu aşk da, bütün duyguları sararıp solduran *gündelik hayat*, onun karşısında dikildiği için zordur. Artık yalnızlığa olanak tanımayan samimi beraberliğe olan özlemin önüne çok defa bizzat benlikler dikildiği için de zordur: Benlik, aşkı insanın kendini teslim edebileceği güvenilir bir bağlanma olarak ister ama diğer yandan özgürlüğünde ve kendi ayrı hayatında ısrar eder. Başka ağlarda insanlar özgürlüğün en fazla dşn grrlerdı, modern ağdaysa özgürlük, insanları daimi huzursuzluğa sevk eden bir kazanıma dönüştü: Ben neredeyim burada, özgürlüğüm nerede kaldı? Beni fazla daraltan bir şey var mı? Bundan kendimi nasıl kurtarabilirim?

Aşk, birçok *olanağa* kavuştuğu için de zordur. Mesela romantizmi gerçekleştirmeye dönük sürekli yeni hamlelerin yapıldığı çok sayıdaki ilişki suretinde ortaya çıkan olanaklardır bunlar. Ne var ki bu girişimlerdeki her gerçekleşme kuvvete ve zamana mal olur ve diğer olanaklardan feragat etmeyi gerektirir, bu da insana acı verebilir.

Bütün bunlar yine de ümitsizliğe düşmeye sebep değilse, romantizm aşkın düşünülebilir tek yorumu olmadığı içindir. Birlikte daha iyi yaşanabilir bir başka yorum, *nefes alan aşk* yorumudur. Aşk, nefes alamadığında boğulur. Aşk, hep sadece aşk olmak zorunda kaldığında, nefes alamaz; her za-

man belirli bir anlamdaki aşka sabitlendiğinde, aşk sürekli iyi duygular ve tutku, sürekli şeker şerbet bir samimiyet sunmak anlamına geldiğinde mesela. Bu, sürekli soluk alıp durmak demek olur, oysa insanın soluğunu vermesi de gerekir. Aşkın da öyle.

Aşkın nefes alabilmesi için, romantik aşka kapılanlara büyük sorunlar çıkartan çelişkilere, *ara ara* alan açabilmesi lazımdır. Böylece sadece duygu dolu romantizmi ve tabii ki çok güzel olan samimiyeti değil ayık kafalı pragmatizmi de esirgeyip kollamış olur; gündelik yaşamda değeri anlaşılabilir olan pragmatiklik, ilişkiye iyi gelen mesafeye imkân tanır. Ara ara uzaklaşmak, sürekli birbiriyle uğraşmak yerine dönüp dönüp kendi benliğiyle de meşgul olabilmenin ön koşuludur; bu da yeni nefes almayı ve tekrar birbirine yönelmeyi sağlar.

Aşk, sevenler birbirlerine karşılıklı bol serbestlik tanıyıp, bazı serbestilerden de kendiliğinden vazgeçmeleriyle nefes alır. Sevenler, ilgilerinin ve bakış açılarının yalnızca uyumuna değil, çelişkilerine de geçerlilik tanıdıklarında nefes alır. Aşk, onu kendisinden, boğucu taleplerinden kurtarabilirseniz daha sağlam olur. Eğer meseleniz hâlâ aşksa...